

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Qiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Yirmeyah

Shelomoh ben Yitshaq

Fyorda, 5570 [1809/1810]

ן

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9844

(א) וישמע פשחור בן אמר הכהן והוא פקיד נגיד בבית יהוה את ירמיהו נבא את הדברים האלה : (ב) ויבה פשחור את ירמיהו הנביא ויתן אתו על דמהפכת אשר בשער בנימין העליון אשר בבית יהוה : (ג) ויהי כמחרת ויצא פשחור את ירמיהו מן המהפכת ויאמר אליו ירמיהו לא פשחור קרא יהוה שמך כי אממגור מסביב : (ד) כי כה אמר יהוה הנני להך למגור לך ולכל אחיך ונפלו בחרב איביהם ועיניך ראות ואת כל יהודה אתן ביד מלך בבר והגלם בכלה והבם בחרב : (ה) ונתתי את כל חסן העיר הזאת ואת כל יגיעה ואת כל יקרה ואת כל אוצרות מלכי יהודה אתן ביד איביהם ובזוים ולקחום והביאום בכלה : (ו) ואתה פשחור וכל יושבי ביתך תלכו בשבי ובכל תבוא ושם תמות ושם תקבר אתה וכל אחיך אשר נבא את להם בשקר : (ז) פתיתי יהוה ואפת חזקסני ותוקר

הייתי

ר ש י

(ב) המהפכת • שם וקום בית הכסורים ויונהן הרגם כופתא חרו לו ר' בלע"ז (חרקוולד"ה כן נריך להיות כמו בישי' ט"י ג , וכסוטה ל"ד ח' ד"ה כיפין , כל' ח' גוועלז : שוויבאגן) : (ג) מגור • יראה : לא פשחור קרא ה' שמך וגו' • לא נקרא שמך פשחור חלח בשביל דבר זה כלומר פשח שחזר כמו חילן שנפשה וכן ויפשה (איכה ג') וכן אמר לו לא פשחור קרא שמך שלשון פשחור ושמוע חדם גדול וכן חורין חלח לכך נקרא שמך פשחור פשח שחור • פשח שחור רבים סביבותיך להרוג וללשון זה מגור הוא לשון חסיפה כמו מגורי חל הרפ (יחזקאל כ"ח) : (ה) חוסן ממון : (ז) פתיתי • ללכת בשליחותך חזקתני •

הכבדת

מכלל יופי

(עמוס ו') • (יג) חטמאים • טעמו חל בתי ירושלים ובתי מלכי יהודה • לכל הכתים • פירושו בעבור כל הכתים • או על כל הכתים , כלומר זה שאני אומר , שיהיו בתי ירושלים ובתי מלכי יהודה כשקום התופת , על הכתים אשר קטרו על נגיתיהם אני אומר • (טו) פכי • חסרה האל"ף למ"ד הפועל מהמכתב •
 (ב) על המהפכת • יש מפרשים , שהוא בית הסהר והריק"ס פירש , כלו שהוא עשוי שני עזים , ועוזים נכתים בית צואר , ומכניסים שם צוארי האסורים • (ג) מגור • שם בצולם , ענין פחד • (ה) חסן • ענין חזקה ותוקף , כמו : והיה חסון לנעורת • (ישעיה ח') , וחסן הוא כאלוים (עמוס ג') • וחסן הוא האוכר המעולה , וכן : חוסן ויקר

ירמיה ב

הייתי לישחוק כל היום בלה לנג' לוי: (ח) כִּי־מַדִּי אֲדַבֵּר אֲזַעֲקֶם אֲזַעֲקֶם כִּי
 חָמָס וְשָׂדֶה אֶקְרָא כִּי־הָיָה דְבַר־יְהוָה לִי לְחֶרֶף וּלְקֶלֶס כָּל־הַיּוֹם
 (ט) וְאָמַרְתִּי לֹא־אֶזְכְּרוּ וְלֹא־אֲדַבֵּר עוֹד בְּשֵׁמוֹ וְיָהִי בְלִבִּי כְּאִשׁ
 בַּעֲדַת יָצָר בַּעֲצֻמָּתִי וְנִלְאִיתִי בְּלֶלֶל הַכ' רְגִישׁ וְלֹא אוֹכֵל: (י) כִּי
 שָׁמַעְתִּי דַבַּח רַבִּים מְגוֹר מִסָּבִיב הִגִּידוּ וּנְגִידוּ כִּל אֲגִישׁ שְׁלֹמֹ
 שְׁמָרִי צִדְעֵי אוֹרִי יִפְתָּה וְנִכְלָה לוֹ וְנִקְחָה נִקְמַתִּינִי מִמֶּנּוּ
 (יא) וְיִהְיֶה אוֹתִי בְּגִבּוֹר עֲרִיץ עַל־כֵּן רָדַפְי יִכְשְׁלוּ וְלֹא יִכְלוּ בִשְׂנֵי
 מְאֹד כִּי־לֹא הִשְׁפִּילוּ בְּלִמַּת עוֹלָם לֹא תִשְׁכַּח: (יב) וְיִהְיֶה צְבָאוֹת
 בְּחֹזֶק יָדָיו רֵאשִׁית כְּלִיּוֹת וְלֵב אֶרְאֶה נִקְמַתְהוּ מֵהֶם כִּי אֶלֶיךָ גָּלִיתִי אֶת־
 רִיבִי: (יג) שִׁירוּ לַיהוָה הַלְלוּ אֶת־יְהוָה כִּי תִצִּיל אֶת־נַפְשׁ אֶבְיֹן
 מִיָּד

ר ש י

הכזד' עלי ידך החזקה ללכת על כרחי • ותוכל וננחת : כולם כל העם לועג לי
 (ח) מדי הדבר • זכר עת שדבר אליהם אני נריך לעזוק ולהרים קול ולחשו
 קורא אליהם טובה כי אם נבואות חמס וסוד : כי היה דבר ה' לי • לפיכך
 דברו לי חרפה שהם מחרפין אותי : ולקלם (ולדבור) כמו וקלסה : (ט) ולאמר
 לא אזכרנו • אם אמר לי לבי שלא לילך בשליחותך עוד : והיה בלבי הנבואה כאש
 בוערת • ועל כרחי אני נריך לילך : צנור בענמותי • וכנוס בענמותי האש
 כלכל • לסבול האש : (י) כי שמתי אני אמרתי שלא אזכרנו לפי ששמעתי
 דבת רבים אלו שמתלחשים עלי : מגור • לשון חסיפה וכת'י : הגידו • עלי
 פדות שקר : ונגידנו • ונעידנו ומנחם פי' הגידו ונגידנו כמו (דברים י"ד)
 לא התגודדו וכן חזר לחלק יגיד רעים (איוב י"ז) לשון השחתה כמו גודו חילת
 (דניאל ג') ודונש פתר אתו לשון הגדה מווש וכה פתרונו הגידו עליו דבר שקר
 ונגידנו למלך ויש לנו כמו נגידנו דברים רבים במקרא אשר לא יכון פתרונו
 אם עד אשר יחלקון לשתי תיבות או לשלש כמו ולא יכלו דברו לשלוש (ראשית ל')
 בני ינחוני (לעיל י') : שומרי גלעי • מנפים שברי : אולי יפותה • לשמוע
 לנו ולטעות אחרינו : (יא) כי לא השכילו • לא הנליחו בענתם : (יד) חרור
 היום

מכלל יופי

ויקר יקחו (יחזקאל כ"ב) , וכן הנפעל ממנו : לא יאזרו ולא יחסן (ישעיה כ"ג) , ונקרא כן
 לפי שהוא חזק האדם ומקפיד לעת כרה' (זו) ואפח • מבנין נפעל , משפטו אפתה , על
 משקל אַבְבָּה (בראשית ט"ז) , ובחסרון למ"ד הפועל אפת , כמו הגל
 (ישעיה מ"ז) , ויקר אלהים (במדבר כ"ד) • חזקתני • פירושו , חזק
 ממני

לאסם
 מערב
 רעדע
 אונד פ
 מערה
 כעו
 איין בו
 ערטרו
 מיד ה
 איהו
 זאג עו
 אונד
 וויא א
 מיר נ
 עוינג
 דוא ד
 אן א
 והיית
 חזקה
 ועתה
 אליה
 למעל
 לי ל
 שם ה
 ומב
 בכפ
 יוס
 אות
 ודוב
 אהי
 אול
 למט
 ממ
 ויש
 דש
 כי
 וה
 אש
 אט

לאַסמען ; דוא , מיר צו מעכטיג , האַסט מיך איבערוואונדען — צום האָהנגעלעכע
 מער בין איך דען גאַנצען טאַג , אַללעס שפּאַטטעט מיינער . [ח] דען וואָס איך
 רעדע איזט גלאַנגעשרייא ; אונגליק אונד צערשטעהרונג רופֿע איך אויס ; שמאַך
 אונד פֿעראַכטונג ציהעט מיר דאַן וואָרט גאַטטעס צו . [ט] נון דאַכטע איך , ניכט
 מעהר ערוועהנען ווילל איך איהן (גאַטט) , ניכט מעהר אין זיינעם נאַמען שפרע
 כֿען ; אַכער דאַ וואָר עם (דאַן צוריק געהאַלטענע וואָרט גאַטטעס) אין מיר וויא
 איין ברעננענד פֿייער , גליהענד אין מיינען קנאַכען , איך קאַנטע עם ניכט לענגער
 ערטראַגען , קאַנטע מיך ניכט לענגער ענטהאַלטען . [י] צוואַר הערע איך אום
 מיך הער דאַן אַללגמיינע שרעקליכע געפֿליסטער ; געכט איהן אַן ! וויר וואַללען
 איהן אַנגעבען ! מיינע טראַטעסטען פֿריינדע וויגשען מיינען אונפֿאַלל . פֿיללייכט ,
 זאַגען ויא , פֿיללייכט לעסט ער זיך כעטהערען , דאַס וויר איהם איינס פֿערזעצען ,
 אונד ראַכע אַן איהם זעהן קעננען . — אַכער דער עוויגע שטעהט מיר צור זייטע ,
 וויא איין געוואַלטיגער העלד ; דאַהער ווערדען מיינע פֿערפֿאַלגער פֿאַללען , אונד
 מיר ניכט בייאַקאַממען ; זיא ווערדען זיך שעהמען , דאַס עם איהנען זאַ מיסלינגט ,
 עוויגע אונפֿערגעסליכע שמאַך ווירד זיא טרעפֿען . [יב] עוויגער צכאוח ! דער
 דוא דען פֿראַממען פֿריפֿסט , הערץ אונד נירען דורכשוועסט , לאַס מיך ראַכע
 אַן איהנען זעהען , דען דיר איבערלאַסטע איך מיינע רעכטסזאַכע . — [יג] זיג
 געט

ב א ו ר

והייתי כפתה , והוא מננין כפעל מנחי למ"ד ה"א בוי"ו ההיפוך , בתשלומי ראפחה .
 חזקתני , היית חזק ממני על ידי החזקה . וחובל , ונכחתי ללכת ולהוכיח ,
 ועתה לשחוק הייתי כל היום , כלה , כל העם לועג לי . [ח] כי מדי , ככל עת אדבר
 אליהם אני כריך לזעוק חמס ושוד , כלומר לנכח עליהם פורענות ולא טובה , כאומר גז
 למעלה (י"ו , י"ז) מפני ידך נדד ישבתי כי זעם מלאחתי . וזה גורם לי , כי היה דבר ה'
 לי לחרפה ולקלם כל היום [מדברי רש"י] . [ט] ואמרתי , ואם אמרתי שלא אוכיר להם
 שם ה' , ולא אדבר להם דברי אלימות , והיודנדך בלבי כאש נוערת , כמו שלהבת המכוסה
 ומנקה דרך לגאת , עצור , כנס בעצמותי , וכלאתי כלכל , לא יכולתי לנשוא לעצור עוד
 בנפשי , כלכל , ענין סבל , משרש יכל , ונכפלו העי"ן יהלמ"ד הפעל , וכן ומי יכלכל את
 יוס בואי (י) כיוכו , שמעתי רבים מדברים עלי לשון הרע , מגור מסביב , מפחדים
 אותי מסביב , ויאמרו איש אל רעהו : הגידו דבר שקר עליו ונגידנו למלך , כן פירש רד"ק
 ודונס . אנוש שלומי , גם אותם שהייתי חושב שהם חנשי שלומי הם שומרים ומנפים מתי
 אהיה בולע ונכשל . וחכם אחד פירש , שומרים ואורכים בנלעי , כלומר בנדי וסמוך לי .
 אולי יפחה , אולי ילח לנו שיהיה מפותה , לקטוב אותנו כאוהביו , ולאכול ולשתות עמנו ,
 למען נסקהו סס המות [רד"ק] . או למען יגלה לנו סודו וכלאינו למלך , ובוה נקח נקמתנו
 ממנו . [יא] אוחי , כמו אחי רונה לומר הם חושבני ללהמיתני , אך ה' עמי כגבור עדין ותקיף ,
 וישמרני מהם , על כן יכשלו רודפי ולא יכלו לנצע ממותם הרעה , ובושה היא להם , כי לא
 השבילו , לא הנליתו בנכליהם אשר נכלו עלי , כמוויהי דוד לכל דרכיו משכיל . ואמר הרד"ק
 כי הוא עבר במקום עתיד , רונה לאמר יהיה להם בושה וכלימת עולם , כי לא יכליתו . [יב]
 וה' צבאות , הפסוק הזה פירשתי למעלה (י"ב , כ') . [יג] שירו וכו' , אמר זה לחסידים
 אשר היו בירושלים , כיהצילו , גלה את אחי שלא לאכול ולשתות עמם [רד"ק] . וכבר
 אמרתי בראש הקאפיטל , שהנביא הלביש רוח נחמה , ועובטת שיעתר האל לחלתו , לכן
 כח

הרגום אשכנזי

געט דעם עוויגען, לאַבעט איהן, דען ער רעטטעט דען עלענדען אויס דער דוכלאָץ
וען געוואַלט. —

[יד] פֿערפֿלֹכט וויא דער טאָג, אין דעם איך געבאָהרען וואָרדע! דער טאָג, דאָ
מיינע מוטטער מיך צור וועלט בראַכטע, וויא ניכט געזעגנעט! [טו] פֿערפֿלֹכט
זיין דער מאַן, דער מיינעם פֿאַטער דיא באַטשהאַפֿט בראַכטע: דיר אַזויס איין זאָהן
געבאָהרען! אונר אַהן זאָ זעהר ערפֿרײַעטע. [יז] דיזער מאַן גלייכע דען שטער
טען, דיא דער עוויגע אונווידערדוֹפֿליך צערשטעהרט האָט; ער הערע דעם מאַרש
גענס יאַמער, אונר דעם מיטטאַנס קריגעסגעשרייאַ. [יז] אַ דאַס ער (גאַטט)
מיך ניכט אים מוטטער לייבע טעדטעטע, דאַס מיינע מוטטער מיין גראַב, אַזוי
איהר לייב עויג שוואַנגער געוועזען ווערע! [יח] וואָצו בין איך אַזויס דעם מוטטער
לייבע געקאַממען, אונגליק אונר ק ממער צו זעהען, מיינע טאַנע אין שמאַך צו פֿער
לעבען?

כא [א] פֿאַל

ב א ו ר

פתח נשירה • (יד) ארור היום • עתה התלבש הנביא רוח כהה, ונחפך עליו מרדות,
לכן קלל יום לידתו בדרך גזום, אף שלא תשיגהו קללה ליום הלידה אשר כבר עבר; וכן אמר
איוב, יאבד יום חולד בו. אל יהי ברוך, כפל הענין במלות שינות. והמאמר השני הוא
קללה פחותה, ואפשר שנתקרה דעתו של המליך הקדוש, ובפסוק שלאחריו חזר למרידתו.
והתחלפות התפעלות נפשו מינון לנחמה נשקפה על פניו כל הקאפיטל הזה כאשר פרשתי. —
וקבס אחד פירש פסוק זה ופסוקים שלאחריו מחובר לפסוק לפניו, שירו וכו' כי הניל נפש
אכיון, אשר כבר אמר טאשומאס בחייו לאמור: ארור האיש וכו', אך פתחום נאה הכלחו.
(טו) אשר בשר, תורה הרד"ק איך קלל ירמיה את המבשר, אולי היה חיש טוב, ומחשבתו
לשמה את חביו, ונמצא עון לירמיה? והשיב: כי נודע לירמיה כי פשוד נן אשר הכהן היה
המבשר • ועל הרד"ק להביא ראיה על תשובה הזאת • שכח שמחהו, המבשר שמה את חביו,
ואלו ידע אבי ססופי להיות ימיעמל ויגן לאהיר שומח בו. (טז) ולא נחם, ולא השיב
מחשבתו, ומרגמתי [אונווידערדוֹפֿליך]. תרועה, תרועת מלחמה • (יז) אשר
לא מוחתני, אמר על האל בלאן נסתר, כמו שאמר איוב, כי לא סגר דלתי בטני, מי שב לו
לסגור, וכן פה מי שנידו להמית • וחכס אחד פירש, שמוסב על האיש המבשר, שהיה טוב
לו להמיתו מלהביא לאביו באורת הלידה • ולפי מה שפרשתי למעלה [קאפיטל ט"ז, ד']
שהפעל ממותת הוא המיתה אחת אחת, יתכן גם כן פה מלת ממותת, שהילד נתמעך ברחם
אם אחת אחת • הרת עולם, הריון עולמית שלא חלד • ואמר בסמך הרת המין שנה שנת
שלמים • ובאמרו הרת לשון נקנה, ורחס זכר? עעס הנקנה על האר [יד"ק].

כא [א] הרבר

מכלל יופי

מנחי • (ח) מרי • ענינו, בכל עת, וכן: מרי עברי (מלכים כ"ד), ויהי מרי
באחס (שמואל"ח) • ולקלם • ענינו לענו וכו', וכן: וקלם לכל הארצות (יחזקאל כ"ב).
(ט) ואמרתי • ואם אחשוב בלבי • ואמר בוערת ואמר עפיר, כי האש ימנח זכר ונקבה,
אש לרע (תהלים כ"ב), כי אש יבאה מחשבון (במדבר כ"א), ובפסוק אחד זכר ונקבה:
תאכלהי אש לא טפח (איוב כ') • כלכל • בהכפל הפ"א והלמ"ד, ופירושו להחזיק ולסבול,
וכן: ומי מכלכל את יום בואו (מלכים ב') • (י) מגור • פירושו, מפחדים אותי מסניב •
יזונתן תרגם לשון אסיפה, דמתכנסין מסחור סחור, כמו: יגורו עלי עושים (תהלים כ"ט) •
יגורו

מִדְּמַרְעִים : (י"ד) אָרוּר הַיּוֹם אֲשֶׁר יִלְדֵתִי בּוֹ יוֹם אֲשֶׁר יִלְדֵתֵנִי
 אִמִּי אֶל־יְהִי בְרוּךְ : (טו) אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר בִּשְׂר אֶת־אָבִי לֵאמֹר
 יִלְדֶלְךָ בֶן זָכָר שְׂמִיחַ שְׂמֵחָהּ : (טז) וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא בְּעָרִים
 אֲשֶׁר־הֶפְדָּ יְהוָה וְלֹא נָדָם וְשָׁמַע זַעֲקָה בְּבִקְר וְחָרְוֶהָ בְּעַת צָהָרִים :
 (יז) אֲשֶׁר לֹא מוֹתֵתֵנִי מֵרַחַם וְתִהְיֶה לִּי אִמִּי קִבְרִי יִרְחַמֶּהָ הֲלֹא מִפִּיק
 הָרַחַם עוֹלָם : (יח) לָמָּה זֶה נִרְחַם יִצְאֵתִי לְרֹאשׁוֹת עָמָל וַיִּגּוֹן וַיִּכְלֹוּ
 בְּבִשְׂת יָמָי :

כא (א) דבר

ר ש י

היום אשר יולדתי בו • פוא י איני יגור "ט בלע"ז Fas angendree. כל"א (ר"ל פוי
 ענגענדר"ע בנ"א גענייגט ווחרדן , הערפיר גברחכט כמו רחמית ד"י"ח) הוא
 שעת הריון ועל ידי חוגם שמש חלקיהו חביו מטתו ביום שהיה צורח מפני מנשה
 שהיה הורג את הנביאים ושמש מטתו וברח : (טז) כערוס אשר הפך • סדום
 ועמורה : ולא נחס מסגור עליהם חורבן לא חשב מחשבה אחרת לנטל גזרתו •
 שמה • מ"ס דגוסה שהוא לשון משמח אחרים ששמה את חביו בצורתו •
 (יז) אשר לא מותתני • מלאך המות מרחם והרי זה מן המקראות קצרי דיבור •
 הרת עולם • הריון של עולמית : (יח) עמל ויגון • חורבן בית המקדש •
 כא (ד) הגני

מכלל יופי

וגורוהו צמרו (חכיק א') • הגידו ונגידנו • פירוש , הגידו עליו דבר שקר , ונגידנו למלך ,
 פירוש , ונגיד עליו , כמו שאמרו : לכו וככהו בלשון (ירמיה י"ח) • צלעי • שם , ונקרא
 הפסח בולע , לפי שהולך על צדו האחד , ולפי שהצלעות שני צדדים , הימין והשמאל , כנה
 כל דבר בלשון בלע • [ופירוש , שומרים ומצפים , מתי אהיה בולע ונכשל בשם דבר •
 (יא) וה' אותי • יבא עם החולם בענין עם • ובמכלל , וה' נתן אותי , ומענינו חבין חסרונ •
 בגבור עריץ • הגבור החזק נקרא עריץ , לפי שערצו ויראו ממנו : יבשלו • ענין נגיפת
 הרגל כמה שיפגע בו • ולא יכלו , חסר ר' , שהוא במקום יו"ד פ"א הפועל , מהמכתב • בשו
 מאד בו לא השכילו • ענין הגלמה , כמו : והיו דוד לכל דרסיו משביל (שמואל י"ח) ,
 והוא עבר במקום צמיד , פירוש , יבשו מאד שלא יצליחו במעשיהם • (טז) וחרועה ,
 השמעת הקול בחרועה לאבל , כמו (מיכה ד') למה תריע דע , יכן תהיה לשמחה , כמו
 (ישעיה ט"ז) לא ירוקן לא ירועע , יתרועעו אף ויטרו (תהלים ה"ד) • [אנורובוקינו ז"ל
 שקלל יראיה יום לדתו , שהיה יום השעה באב , גם קלל את האיש אשר נסר את חביו לאמר :
 יולד לך בן זכר , כי נודע לו , שהיה המבשר פשחור בן אמר , ולכן קללו , כי אין על המבשר
 חטאת • כי הוא לא ידע מה ילד יום • (יז) מותתני • מננין מרובע • ורחמה • ה"א
 נחה , ועיקרה במפיק • הרח • מאר בסמוך , ענין הריון , כמו מן שכה , גנת שלומים (ישעיה
 ל"ד) , שפה , שפת היאור (בראשית מ"א) , ובאמרו הרח , לשון נקבה , ורחם מן הדומה ,
 לשון זכר , טעם הנקבות על האם שתהיה הרח עולם ממני , שאהיה לעולם נרממה , ולא
 אלא ממנה •

כא (ב) נלחם